

LES LLETRES

TEMPORADA D'ART. A FRANÇA

Diumenge passat ha estat clausurada a l'Orangerie, de les Tuilleries, l'exposició Renoir, que ha assolit, en un sol dia més de 7.000 visitants. Aquesta exposició serà seguida de la presentació anual de dibuixos procedents de les carpetes del Louvre. Per altra banda, el programa de les exposicions de 1934, que ha estat aprovat per M. Anatole de Monzie, Ministre de l'Educació nacional, s'ha establert de la manera següent: de desembre a febrer, Hubert Robert; de març a maig, Daumier; juny, commemorativa de La Fayette; Octubre, els pintors francesos de la realitat, del XII segle. Cal afegir que els museus nacionals estan estudiant dues exposicions més, fortament interessants: una retrospectiva de Cézanne i una exposició dels primitius francesos.

RECTIFICACIÓ

Degut a una manca de temps que no podem vencer, la crítica que féu dissabte el nostre redactor Lluís Palazon de "Els dies de l'èdol" aparegueren sense corregir les nombroses errades, que volem rectificar, l'única causa de les quals fou la calligrafia del cronista. En primer lloc atribuïm l'obra a un tal Bondet, cosa que no és veritat puix l'autor és **EZRA BOURDET**. També hi ha una paraula incomprendible com la de "hergñius" que no és tal, sinó "héguin". Gide, tampoc s'escriu amb "y" ni "arbitrer elegant i aruna" és "arbitrer elegantius". Confïem en el bon criteri del lector per a subsanar les altres errades allí contingudes.

EL LICEU

E'estan enllestint al Liceu els assaigs de "La Vida Breve", el drama líric del mestre Manuel de Falla, que es representarà per primera vegada a Barcelona el vinent dia 23, n la funció inaugural d'aquesta temporada. Els principals intèrprets vocals de l'obra: Hina Spasi, Concepció Caliao, Pau Civil, Carles Morell i Joaquim Alfina, realitzen llur tasca amb un entusiasme que promet les més evidents perfeccions. La direcció musical d'aquesta funció, dedicada a l'illustre compositor andalús, tindrà en el prestigiós mestre Joan Lamote de Grignon la més ferma garantia de qualitat artística i de precisió interpretativa. També l'expert i intel·ligent Rafael Moragues, en la direcció escènica, assegura una justa realització de les intencions expressives de l'autor amb el qual està com enetrat per una antiga i fervorosa amistat. Els cors que en aquesta obra tenen una importància cabdal, car depèn d'ells l'ambientació característica de l'òpera, han assolit esta la direcció del mestre Antoni Cerdà una total cohesió i una gran flexibilitat. Tenim també notícies, per un testimoni presencial, que la dansarina Lyura de Cantelmo i la seva disciplinada troupe, que arribaran avui setmanament a Barcelona, han arribat a Madrid els assaigs del "ballet", "El amor brujo", del mestre Falla, i han assolit una interpretació que pel la seva novetat coreogràfica i per la seva autèntica raietat produirà una magnífica impressió al públic de Barcelona.

EL TEATRE

Contes d'AVUI

Una missió delicada

COM quasi tota la gent jove jo sentia la voluptuositat del viure, el paladejava i assaboria amb delectança sensual, amb tota la intensitat de la meua ànima fonament mística i pagana.

Es clar que de la vida en copsava també algunes amargors, però era sempre en la intermitent successió de franques alegries i per cada desengany em sabia teixir deli il·lusions noves.

Goso afirmar que jo era un home feliç.

No es que sentís pròpiament avergonyat al matrimoni, ni que m'haress imposat un vot de solteria, però el cas era que ja tenia vint-i-un anys fets i la idea concreta de casar-me no havia mai pres peu dintre el torbellí de pensaments que hom fa i després d'un cap de dia a l'altre.

Em plavia bromejar amb dues c tres a la vegada, iniciar un flirt-teig en cada envolat de Festa Major i arriba, alguna vegada, fins a les franques manifestacions d'una oberta simpatia, però res més.

Així la vida transcorria per a mi blana i serena i més d'un cop somreia interiorment de vanitat, en pensar que no era indiferent a alguna de les amigues que formaven el cercle de les meves relacions.

Potser si que inconscientment havia imaginat alguna vegada que l'amiga esdevenia l'amada i l'amada l'esposa, però de seguida, com oheïnt a un moviment instintiu, llancava molt lluny el pla d'emmulle-rar-me i tots aquells formulacions que han de procedir necessàriament el matrimoni; demanar relacions, demanar el sí, demanar el consentiment dels pares.

Trobava que calia demanar massa coses a canvi de perdre'n una; aquella llibertat de solter que us permet imaginar les coses més absurdes dintre d'una absoluta impunitat en allò que es refereix a l'esdevenidor.

Els matins, del llit estant, m'embadalla remembrant les impressions del dia anterior. Aquella estreta de mà furtiva de la una, aquella mirada inclosiva de l'altra, aquell darrer vals llangorós...

I el sol, entretant, es filtrava rialler per la meua cambra i em portava cada dia una nova illusió, com si una veu secreta, des del fons de l'ànima, e indigués a tothora: espera: i esperant pot dir-se que vivia.

Esperant què? Als vint-i-vuit anys, jo encara no ho sabia allò que esperava. Si únicament que tenia una fe absoluta en l'atzar i una confiança quasi insolent en l'esdevenidor.

Avui l'un i demà un altre, els meus amics s'anaven casant o almenys en formalitzaven llurs propòsits i sovint rebia participacions de noces o llegia al diari noves com aquesta: "Per al jove advocat Narcís Planelles, ha estat demandada la mà de la senyorta Tal, filla d'et-otera".

Interiorment desitjava a tots allò de l'eterna lluna de mel—que ja és demitjar—i per altra part, restava un moment consirós com si acabés de llegir una esguella mortuòria, car la nova em feia l'efecte que perdria realment un amic.

Eovint, l'aspirant a casar, volia fer entre els amics més íntims un sopar de comiat de la vida de solter. Jo anava quasi a tota pel plat-zort epigramàtic que la significació de l'acte em prometia.

Abís el candidat a núvi se m'ha-anaven, restant solters una inter-via de sentir de totos i els pocs que rogaven moltament per tal d'en-devinar per qui de nosaltres s'havia de rebre l'acte.

Ara tocarà a l'Eladi—va dir bromejant i sense creure-ho l'Albert, que era el més jove de la colla i del qual ningú no sabia cap intent de casori.

—Per mi—vaig dir—poden estar tranquils; tenui encara, amics, per temps.

I us dic que en dir això era sincer, absolutament sincer.

Pocs dies després d'aquella escena, que jo tenia ja oblidada, el mateix Albert va venir a casa insinuant-me que volia parlar a soles amb mi. Semblava estar un xic abaturt i vaig endevinar de seguida que n'hi passava alguna.

—I doncs, que et passa?—vaig dir-li un cop sols en el meu despatx, per evitar les indiscrecions de la qual vivia jo des de la mort dels meus pares.

—Una cosa que potser et faci riure—em va respondre, però que per a mi és més sèria del que puguis imaginar-te.

—I jo, puc fer-hi alguna cosa?—vaig preguntar-li.

—Cres que sí, però de primer escolta'm.

I mirant al seu entorn, resoldés que algú escoltés, va reprendre el diàleg, abaixant un xic la veu i apropant-se a mi.

Tú ignores tal vegada que jo estimo amb una exaltació passional, veritat?

—Ho ignorava en absolut, però no em sorprèn. És una cosa naturalíssima.

—El fet en sí és clar que no té res d'extraordinari—va reprendre ell—però el que em passa, sí. Primere de tot vull que sàpigues que es tracta de Núria, a la qual tu coneixes tant bé com jo.

—Això—vaig dir interrompent-lo—és una afirmació molt atrevida a força d'ésser ingènua. Per altra part, no coneix ningú que pugui vanar-se de conèixer bé una dona.

I en dir això jo m'atribuïa una certa superioritat sobre el meu amic pel fet de tenir tres anys més que ell i creure tenir més coneixement i experiència en la matèria.

—Simplement—digué novament l'Albert, que portava pressa per desfogar-se—després de setmanes i mesos de vagues relacions, algunes confidències i alguns llores més o menys furtives, hem renyit ella i jo de la manera més poca-solta que puguis imaginar-te. És a dir, per ésser franc del tot, cal que et confessi que és ella qui m'ha deixat amb més o menys habilitat o diplomàcia.

I aquí ve ara el servei d'amic que cull confiar-te.

Jo sé—va continuar després d'una pausa—que ella et distingeix molt, moltíssim. Sé que parla bé de tu quan té ocasió i em consta que l'admira. De manera que, com jo sense ella soc home a l'ajuga vull que siguis l'ambaixador meu prop d'ella, per aconseguir una represa de relacions. No em fa res que em donis al seu davant una part de culpa, però fes-li veure també el teu amor propi excessiu i la seva intranquil·litat.

Em prometi fer-ho?—va acabar dient-me amb tó de prec.

Un cop refet de la sorpresa que l'encàrrec em produïa vaig provar d'escusar-me i fer veure al meu desolat amic que la missa era en veritat enutjosa i que les meves dots de diplomàtic podrien fer fallida. Vaig intentar convèncer en aquesta mena d'afec, no pot haver-hi mitjancers i fer-ho en discòrdia i que potser valia més que ell fos una letra ben escrita i sincera del que seria el cable destinat al salvament de la situació.

Dol de Marcel Proust

per Ilois Palazon

Proust equival a la literatura de Proust.

En la nostra curta vida de lector hi han hagut solament llibres que hagin pogut donar-nos una màxima emoció: "Els cantos de Maldoror" del terrible Lautréamont,

i la correspondència de Marcel Proust. La lectura d'aquestes cartes — recent — ha desenvoliat en nosaltres una sèrie d'idees noves a l'empara que n'ha renovat unes altres d'una forma i per un procediment psicològic formidables que la deducció no encarta a resseguir-ne l'evolució. Des d'ales — més que en "la recherche" — hem vist dilucidada la persona del gran literat francès d'una manera que finsament el poeta que tot artista porta a dins, pot i sap descriure. I així ve que després d'haver llegit els quinze volums de "la recherche" hom es demana — i afirma — si la sensibilitat de Proust és filla d'una determinada educació o generada per les influències que hom experimenta a través de la freqüentació d'un ambient més o menys especial i inaccessible. (En efecte, la seva mateixa manera de receptar els gestos i les expressions dels altres revela en ell una sensibilitat que recull tot allò que únicament té transcendència i que revela distància).

Però quan hom llegix les seves cartes — d'un estil d'incomparable fluïd i que la passió és transmutada i astringida — hom es esvia rígidament de critari. Així — si la frase és permeable — hom veu el Proust ortònu. (Per bé que des de poc s'ha dit, puix Proust no es desvella mai de l'elegància, i no expressa els seus sentiments més forts, més que a través d'uns corrents d'aire i d'elements d'atmosfera que no fan altra cosa que ponderar-los i atenuar-los etc.). Hom veu en aquestes cartes direccions als seus amics i amigues, tots els diferents Prousts que la seva persona conté.

I hom veu que aquell gran millibrat necessàrie de temps perdut, té un gran apassionat, i que el llarg traç de la seva vida complexa en aquesta esfera de una vida cerebral — per dir-ho amb les seves pròpies paraules: "l'obra que se crea per ella mateixa en forma d'objecte que tota es domina". És una vida que no és per hom. És una vida que no és per ella mateixa, i que per tant, més que la vida de l'home, és la vida de l'obra. És una vida que no és per ella mateixa, i que per tant, més que la vida de l'home, és la vida de l'obra. És una vida que no és per ella mateixa, i que per tant, més que la vida de l'home, és la vida de l'obra.

Proust fou un obses per aquesta imatge de la immortalitat. El que successiva és que la seva fortíssima sensibilitat superava totes les coses i tots els esdeveniments i s'avençava a totes les suposicions predestinables. Proust no era cap profeta. Però era un home — i per això la seva literatura crea la indiferència — que mirava les coses del món una mica per sobre, com les miraven abans tots els ascetics i místics del primer Renaixement. Aquesta indiferència, que creava la seva ploma, era la conseqüència lògica del seu apassionament. Proust era un home — i així. Cada vegada que sortia de casa li costava a Proust una reclusió de tres o quatre dies. La major part del seu temps perdut — que és poc i llargament retrobat — ho fou en els salons dels altres. Proust, doncs, es veia obligat a recollir àvidament d'aquelles atmosferes i d'aquells ambients, totes les imatges i totes les idees que "ell podia respirar". La capacitat de la seva sensibilitat era tanta, que el nivell d'aquelles coses arribava a un veritable paroxisme: l'apassionament. Després, en aquells quatre dies que quedava sol, tota aquella energia eixia de la seva ploma poc a poc i acusatament: l'escriure comportava la indiferència. La mateixa indiferència que pot sentir un moixe en dissecar un cadàver). Proust deia: "Cap home viu és venerable".

Plató afirma que els cosos se condueixen per les gràcies de l'univers i que foren massa vivament castigats pels sortilegis voluperosos, es apassionen plenament de la terra, mentre que l'aire de la terra s'ocupa a rondar-hi amb grec i una dolorosa cobdícia. Marcel Proust després d'haver estimat apassionadament totes les coses — en que evita que la seva indiferència tingui per març el desagraït que produeix tot excés — i a través d'un sofriment sense plagues s'adorat en una pau arcaica. En això consistia la seva tragèdia: en la tragèdia de Proust era la d'haver de retenir el temps perdut quan es moriria si l'aire desapareixia de la seva vida sencera. Avui, després d'onz anys d'haver mort, una sensibilitat tant alta segueix sent-hi i ha estat sent-hi. Totes les sensibilitats que formen el seu pensament i la magnitud de la seva ploma són que se deixin a través de l'espai i del temps.

La "Correspondència General" de Marcel Proust, publicada per Robert Spool i Paul Brock, Vol. III (1952), és una obra que ha estat traduïda a l'espanyol per Ilois Palazon.

LES ARTS

EL VI SALÓ DEL TEATRE

Actualment hi ha obert a la Casa de França, de París, el VI Saló del Teatre, organitzat per la Unió d'artistes, amb la col·laboració de l'"Intransigent".

LOTERIA NACIONAL

A França no tenen prou amb omplir la premsa i la ràdio de comentaris sobre la Loteria Nacional acabada d'estrenar, que ara volen posar-la al cinema. En aquest la Societat Internacional Cinematogràfica "S. I. C." anuncia que els dos famosos actors Blaise Cendrars i André Villebois qui hagi fet l'escenari. Hom pensa que el film serà vist el dia abans que l'afortunat barben de Tarazon no hagi gastat el seu darrer milió.

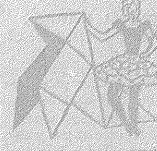
HA MORT RUHMANN

Acaba de morir, a París, el molt fet decorador Ruhmann, que ha estat un dels principals artesans de l'art decoratiu modern. El seu "Pavillon d'un collectionneur" fou un dels èxits més esclatants de l'Exposició de 1925. En el darrer Saló dels artistes decoradors obtingué una consagració definitiva.

UN FILM DE DOUGLAS, JR.

Aviat serà estrenada en un dels principals cinemes de la nostra ciutat "Entre des cœurs", pel·lícula de Seleccions Capitolino interpretada per Douglas Fairbanks Jr. i Pola Hobbart. Aquesta pel·lícula ve precedida d'una hora crítica que ens fa esperar amb interès.

ELS BONS CRÍTICS

En una sala dels Camps Elíceos es projectarà un film nou. Un s'ha anat a veure a la sala. Només l'"Esport" parerà. Tot de sobte, hom va sentir una veu de zumbals intermitent. "Així, veig una cosa, ell sonar que s'embossa. M'agrada el director. Veig a veure". I va parar a la sala. L'aparell funcionava bé. I el zumbals continuava. Inmediatament hom feu a la sala una senyeta d'entrada guanyant a averiguar d'on venia el soroll i hom va saber descobrint gràndament després una veu humana a un dels més anònims crítics cinematogràfics. Resposta com un mosc a l'orella: "Així, veig una cosa, ell sonar que s'embossa. M'agrada el director. Veig a veure". I va parar a la sala.

EL CINEMA